

AnletsBladet

NR 1

FEBRUARI 2013

Ordföranden har ordet

Under våren kommer vi att göra en nystart av föreningens cirkelverksamhet. Föreningen har tidigare drivit ett antal cirklar i olika ämnen, men under senare år har denna verksamhet legat nere. Styrelsen tror dock att det finns ett intresse bland våra medlemmar, ett intresse att fördjupa sina kunskaper inom något eller några specialområden. Cirkel är en mindre ambitiös form av utbildning jämfört med en formell kurs. Man kan beskriva det så att man sprider kunskap mellan medlemmar på ett informellt sätt. Vi kommer att driva cirkelverksamheten med Vuxenskolan goda minne men i föreningens egen regi. På detta sätt kommer vi att kunna erbjuda vidareutbildning för medlemmar (OBS! Enbart medlemmar) till ett mycket förmånligt pris.

På annan plats i detta Anletsblad annonserar vi de första cirkelarna. Vi startar med att "Läsa gammal text" och att "Använda släktforskarprogrammet MinSläkt". Vår avsikt är att starta cirklar i flera ämnen. Vi uppmanar nu medlemmar att anmäla sig till de annonserade cirkelarna och att höra av sig med förslag på nya cirklar. Så snart vi har fått ihop några medlemmar med ett gemensamt intresse och någon som känner sig manad att leda en sådan cirkel, så kommer vi att starta. Det kan vara på sin plats att understryka att cirkelverksamheten kommer att bedrivas parallellt med den kursverksamhet, som vi erbjuder i samarbete med Vuxenskolan.

K E Gräns

Besök på Stockholms stadsarkiv

Vi var 25 mycket intresserade medlemmar som den 21/11 2012 fick höra ett föredrag av Lena Wiorek och göra ett besök i arkiven under forskarsalen. Stockholms stadsarkiv är både stadsarkiv och landsarkiv för Stockholm. De ca 70 anställda ansvarar för att ta emot arkiv, tillhandahålla uppgifter, tillgängliggöra och ha tillsyn och rådgivning för det material som de har. Det är mer än 7 hyllmil handlingar från 4000 arkivbildare, 130000 böcker att läsa på plats, 2½ miljoner kartor och ritningar och 10 terrabyte digital information.

Varje år kommer ca 25000 besökare för att på arkivets 25 datorer söka information eller läsa i originalböcker som hämtas upp från arkivlokalerna i de nedre delarna av huset. Det är mest släktforskare, men även studenter och många journalister som kommer dit. Det material man vill titta i beställs vid informationsdisken och sedan tas det fram löpande mellan kl. 9-15. Vän-

ten är ca 20 min, så man hinner få upp många böcker ur arkiven under en dag. Man får fotografera sidor ur originalböckerna med egen kamera utan blix eller med de två kameror som finns i läsesalen. Bilderna kan skrivas ut eller sparas direkt på ett medhavt USB-minne.

Sedan gick vi ner till arkivlokalerna och där stod materialet, både tjocka och smala böcker, arkivmappar i mängder med tydliga etiketter i många rader. I det stora visningsrummet hade man tagit fram bilder på skolelever, velocipedtjuvar och ficktjuvar, en födelsebok och en bok från Allmänna Barnhuset där man antecknat uppgifter om barns fosterhemsplaceringar. Vi såg böcker med uppgifter om August Strindberg, Herman Görings sjukjournal, von Sydowmorden och Christer Petterssons dom.

Efter två timmars besök stängde arkivet och vi återvände hem till Botvidsbygden.

Text: Anita Karlsson

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS
SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Jo Carina Wolff, Storskiftesväg. 118
145 60 Norsborg. Tel. 08-531 822 47,
mobiltfn. 070-351 41 22

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 6082396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Karl Erik Gräns, 778 23 53
V.ordf. Carin Johansson, 778 02 51
Sekr. Jo Carina Wolff, 531 822 47
E-post: jo.carina.wolff@telia.com
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 23 51
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Anita Karlsson, 530 333 10
Suppl. Mats Johansson, 6082396

AnletsBladet

Ansv.utg. Karl Erik Gräns, 778 23 53
E-post: keg@kegkonsult.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 371 16
E-post: armatt@telia.com

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2013: 175:-
Familjemedlem: 50:-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 23 51
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 13/2, 6/3, 10/4 och 15/5 2013.

Studiecirklar

Vi kommer att starta ett par studiecirklar för medlemmar. Om du är intresserad att lära dig lite mera om att:

Läsa gammal text

ring Anita Karlsson 070-331 09 16

Använda släktforskarprogrammet

MinSläkt

ring K E Gräns 070-666 46 33

Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under våren 2013 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

13 feb (13-17)	27 feb (18-21)
6 mars (13-17)	13 mars (13-17)
20 mars (13-17)	3 april (13-17)
10 april (13-17)	24 april (18-21)
8 maj (13-17)	15 maj (13-17)
29 maj (18-21)	

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 4/2012 har föreningen fått 10 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Kurt Hellström	Rönninge
Bert-Ola Söderlund	Huddinge
Gun-Britt Svanström	Rönninge
Hélène Hult	Rönninge
Malou Warren	Huddinge
Marianne Ekholm Palm	Norsborg
Birgitta Nordin	Huddinge
Mona Blomster	Tumba
Ingegerd Gillström	Huddinge
Olle Johnsson	Huddinge

Inbetalning av medlemsavgift...

Till detta AnletsBlad bifogas inbetalningskort för innevarande års medlemsavgift. Avgiften insättes på Plusgirokonto 419 06 23-1.

Medlemsavgiften ska erläggas senast den 1 mars och glöm inte att fylla i namn och adress. Till de medlemmar som gick in i BSF sent förra året bifogas inget inbetalningskort då deras inbetalda avgift gäller även år 2013.

När ni betalt medlemsavgiften kommer medlemskortet att skickas till er med nästa AnletsBlad eller så lämnar vi det då ni besöker någon av våra medlemsträffar.

Pressgrannar

Släktforskning i Danmark och Norge.

Diskulogen nr 12 för år 2012 innehåller artiklar om släktforskning i våra grannländer Danmark och Norge. Till skillnad från i Sverige så finns digitaliserat material fritt tillgängligt på Internet.

Så här forskar du om sjöfolk.

Tidningen Våra Rötter tar upp frågan om att forska efter sjöfolk. I sista numret (nr 4) för 2012 finns 3 olika artiklar som innehåller tips och råd om hur man ska leta efter sjömän.

Kyrkotagning.

Om du funderar på betydelsen av "kyrkotagning" så rekommenderas en artikel i "Värmlands Anor nr 4 från förra året. Artikeln är skriven av Annika Karlsson.

Tidningarna finns i vårt forskarrum på Broängsgården.

Hjon eller fattighjon

Ett hjon var i äldre svenskt språkbruk en person som ingick i ett hushåll i egenkap av familjemedlem eller tjänstefolk. Äktenskap betecknades i äldre tider som hjonelag. Tjänstehjon (eller legohjon) i jordbruket kallades dräng respektive piga. Legostadgan (eller "legohjonsstadgan") reglerade tjänstehjonens skyldigheter och rättigheter gentemot husbonden i Sverige. Inhyshjon var arbetslösa och obemedlade människor, oftast äldre eller personer med funktionsnedsättning, som socknens fattigvård placerat, "inhyst", hos en familj mot ersättning. Det var en lösning på orter där det inte fanns fattigstugor eller andra offentliga inrättningar för de obemedlade. Inhyshjonet placerades hos den familj som krävde lägst betalt för att hysa hjonet. Rotehjon (eller fattighjon) var de sämst lottade, de fick inte vara kvar som fattighjon i någon familj utan blev hänvisade till rotegång inom hela socknen. Under kortare perioder fick de vistas på varje ställe, där de fick nödvändig kost, logi och vård. Rotehjon fick inte ens ro och vila när de låg på dödsbädden. Det ansågs betyda otur att ha ett döende rotehjon i hemmet, därför blev de runtskickade mellan olika hem när de låg för döden. Hjon används även som ett nedsättande tillmåle (troligen härrörande från inhyshjon) för att förolämpa och utmåla en person som oföretagsam, okunnig, svagbegåvad eller ur stånd att ta vara på sig själv.

Källa: Wikipedia

US Census 1940 är här

Eftersom USA har 72 års sekretessgräns kan vi få ta del av bilderna från 1940 års amerikanska federala census (folkräkning). 3,8 miljoner blev tillgängliga den 2 april. Sedan dess har det pågått ett gigantiskt indexeringsarbete för att göra register till bilderna - och de 132 miljoner personer som folkräkningen innehåller - så att det blir sökbar. US Census 1940 följer till stora delar tidigare formulär och visar uppgifter om alla boende i USA den 1 april 1940. Man får uppgift om adress, hyra eller värdet på eget hem, förnamn, efternamn, ålder, civilstånd, utbildning, födelseort (land eller stat), medborgarskap, bostadsort 1 april 1935, yrke (nya

uppgifter om anställning och arbetstid) och till och med inkomstuppgift. För två personer på varje formulär finns även uppgift om föräldrarnas födelse-land/stat, vilket språk som talades i hemmet under personens barndom och en massa andra uppgifter. Kvinnor fick svara på om de varit gifta mer än en gång och hur gamla de var när de gifte sig första gången samt antal barn de fött.

Nu finns alltså möjlighet att ta emigrantforskningen ett steg längre. 1940 års census är fritt tillgängligt - alltså helt gratis på följande adresser: familysearch.org/1940census/ och www.findmypast.com/articles/search-the-1940-us-census

Källa: Wikipedia

Från frilla till älskarinna

Under vikingatiden och medeltiden kallades en älskarinna i Norden för en frilla, en bihustru. Frillan kom vanligtvis från en ansedd familj men inte från det översta samhällsskiktet. I Sverige var frillan erkänd som bihustru genom att frilloborna enligt Magnus Erikssons landslag från 1350 försäkrades underhåll av och arv efter fadern.

Under denna tid, innan landet hade en stark centralmakt och var en stabil arvmonarki, var frilloförhållandena ofta en del av det politiska alliansbyggandet. Det kunde användas för att försäkra sig om stöd och inflytande. Allianser skapades med frillans släkt, men framförallt - sönerna och dottrarna kunde giftas bort till familjer vars lojalitet man var beroende av. Förhållandet kunde också vara baserat på tycke men där klasskillnaden gjorde giftermål omöjligt. Även borgare och bönder kunde hålla sig med frillor, istället för att gifta sig då detta var förenat med stora kostnader.

Fastän frillan var socialt accepterad var det otänkbart att en ädling gifte sig med sin frilla, en ofrälse kvinna. En adelsman eller en prins skulle gifta sig med en kvinna av samma rang, en kvinna som

på ekonomiska och politiska grunder var ett bra parti för familjen och som gav släkten en ärevärdig stamtavla.

På 1500-talet hade alla kungens söner frillor. Prinsarna Eriks, Johans, Karls och Magnus frillor kallas ofta "förtidshustrur" eftersom kvinnorna levde med dem i en långvarig äktenskapsliknande relation innan prinsarna gifte sig. När så prinsarna förmäldes med en furstinna eller prinsessa avvecklades deras frilloförhållanden. Frillorna fick då hus eller gods och giftes bort med betydande borgare eller adelsmän.

Under 1600-talet började frilloförhållandena ses med oblidare ögon. Dels gjorde den starka svenska stats- och kungamakten gångna tidernas alliansbyggande via frillor och frilloborna föråldrat, dels fick kyrkan med sin lutherska ortodoxi alltmer inflytande i lagstiftning och förvaltning. Frillobornas särställning i den svenska lagen försvann 1734. De räknades nu som "oäkta" barn. I och med detta försvann frillan som bihustru och männen tog sig älskarinnor vars sociala och juridiska status var osäkrare. Nu kom innebörden av ordet frilla att förskjutas till att betyda älskarinna.

Källa: Wikipedia

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

20/2 kl. 18-20 Studiebesök

Litografiska Museet vid Sundby gård, Huddinge (även kallat Grudes museum).

Vi kommer att få en visning av hela processen från att skapa ett motiv till färdig trycksak med utrustning från 1800-talet. Den som i förväg vill läsa lite mera om museet och om visningen rekommenderas en titt på hemsidan www.sundbygard.se/pages/um/litografiska.html. På hemsidan finns också en färdbeskrivning och information om lämpliga bussförbindelser. Vi kommer dock att försöka arrangera samåkning så att alla kan åka bil i båda riktningarna. Anmälan till:

Inger Feldhofer, 778 23 51 eller e-post inger@feldhofer.se och ange samtidigt om du åker egen bil, ev tomma platser i din bil eller om du önskar åka med någon annan. Fri entré.

Vi samlas på museet kl 18 vid en kopp kaffe/te och kaka. Visningen börjar kl 18.30.

28/2 kl. 18-20 Studiebesök Stockholms stadsarkiv

Intresset för studiebesöket i november var så stort att många medlemmar dessvärre inte fick plats. Vi har därför bokat ett nytt besök på torsdag kväll den 28 februari kl 18-20. Observera veckodag och tid! Antalet platser är begränsat även denna gång så förhandsanmälan är nödvändig. Kontakta Inger Feldhofer, 778 23 51 eller e-post inger@feldhofer.se.

Samling vid entrén kl 17.45. Fri entré.

27/3 kl. 1900 Kallelse till årsmöte

Dagordning till årsmötet finns som bilaga till detta AnletsBlad. Övriga handlingar finns på hemsidan 14 dagar före årsmötet. Motioner skall lämnas senast 13 mars. Efter årsmötet kommer nyinköpt programvara att presenteras-Polisunderrättelser. Fri entré. Kaffe serveras från kl. 18.30.

17/4 kl. 19.00 Medlemsträff

"Döden var en adelsman"

Författaren och historikern Christopher O'Regan besöker oss denna kväll och berättar om händelserna som ledde fram till mordet på Gustaf III.

Kaffe serveras från kl 18.30.

22/5 kl. 19.00 Utflykt

Stadsvandring i 1700-talets Gamla stan med Christopher O'Regan som guide.

Mer om detta kommer i nästa nummer av AnletsBladet. □

Efterlysning - datorkompetens

Vi behöver hjälp att genomföra en utredning! Har du kunskaper och erfarenheter av persondatorer i Windows-miljö? Hör av dig till: K E Gräns keg@kegkonsult.se eller ring 070-666 46 33.

Gravstensinventering i Grödinge

I slutet av 1970-talet uppmärksammade man att gravstenar från en del kyrkogårdar användes som stenar i gångbanor eller maldes ner till makadam.

Föreningen Genealogisk Ungdom gjorde 1979 ett upprop och 1983 publicerades en artikel i Släkthistoriskt Forum där man uppmanade till en inventering av gravstenar med personer döda före 1850.

I samband med vår torpinventering beställde jag då blanketter för inventering av gravar på Grödinge kyrkogård och gjorde då en första inventering.

Text och foto: STIG GEBER

Rengöring av gravsten

Genealogisk Ungdom övergick 1986 till Sveriges Släktforskarförbund. I förbundets regi fortsatte kampanjen att registrera gravstenar. Först utökades gränsen till stenar med döda före 1900, några år senare till döda före 1940.

Runt 2005 gjorde jag då en grundligare inventering av gravstenarna på Grödinge gamla kyrkogård.

Inventeringen skulle omfatta upp-

mätning, beskrivning och fotografiering av stenarna. Då många av de äldre stenarna var bevuxna med lavar var det svårt att tyda texterna och att få en bra bild. Jag fick då låna en högtryckstvätt och kunde rulla ut slang och kabel och tvätta av stenarna som i de flesta fall var mycket väl bevarade.

De allra äldsta stenarna är de båda hållarna som ligger mittemot torn-

ingången till kyrkan. Den ena med texten och namnet SVENIANSON, MARIA SVENSDOTTER, ANNO 1711. Av stenens placering nära porten i klocktornet är det troligt att det är klockaren Sven Jansson som ligger begravd här. Han dog 1718 61 år gammal. Hans hustru hette Maria och flyttade till Stockholm 1718. Oklart vad året 1711 avser. Den andra hållen har inte gått att tyda.

Det var endast de mer välbärgade som hade råd med gravstenar eller gjutna gravprydnader. För befolkningen i allmänhet restes enklare kors av trä som multnade bort efter några årtionden. Det finns nu endast en grav med en metallskylt på en bräda.

Några gravstenar som man ansett vara intressanta har flyttats intill den östra muren.

Nyligen utökades inventeringen till att omfatta alla gravstenar och jag kunde i år komplettera det tidigare arbetet med resterande stenar på gamla kyrkogården och alla gravstenar på den nya avdelningen.

I Släktforskarförbundets nya inventering har man skapat en hemsida dit rapporteringen kan ske direkt vilket har gjort det betydligt lättare att rapportera stenarna. Nu har jag kunnat rapportera omkring 700 gravstenar med över 1900 begravda personer. I inventeringen ingår förutom uppgifter om själva stenen även personuppgifter över de personer som finns begravda i graven. Jag har då haft hjälp av en förteckning över gravarna från pastorsexpeditionen.

Sedan återstod en hel del arbete med att få fram uppgifter om födelse- och dödsdatum samt gifta kvinnors flicknamn.

För att söka uppgifterna om en begravd person eller en viss grav får man besöka Släktforskarförbundets sida för gravstensinventeringen som man finner på www.genealogi.se/gravproj. Här får man välja Stockholms län, Botkyrka kommun och Grödinge gamla kyrkogård eller Grödinge nya kyrkogård.